

MUNK ARTUR:

Köszönöm addig is ...

Az író hasonló című új regényének hatodik fejezete.

Távol áll tőlem a gondolat, hogy a János-kórházi fiatal kollégáimról rosszat mondjak. Kartársakkal szemben mindig korrekt voltam vagy legalább — közömbös. A még életben lévő kollégáim bizonyára nem veszik zokon, ha elárulom: nem voltak hozzám őszinték. Talán ez a helyes kifejezés: irigyek voltak. Ez az egyetlen foglalkozási ág, — már mint az orvosi, — ahol valami különös hisztériás féltékenység uralkodik a kartársakon. Más nyelven: kenyéririgység. Ha egy községben két orvos működik, akkor azok előbb-utóbb csunyán összevesznek, nem érintkeznek egymással, halálos ellenségekké válnak. A lakosság is két pártra szakad, mindegyik a maga orvosát dicséri és szidalmazza, rágalmazza a másikat. A vetélykedés ilyen mérvét csak az operettprimadonnák között figyelhetjük meg.

A fiatal kórházi orvosokban is meg volt ez a kenyéririgység, ha csak csiráiban is. Íme:

Tizenegy tavaszán történt. Kórházi ügyeletes voltam. Eléggé unalmas volt a szolgálat. Kevés dolgomat elvégeztem, az álom elkerülte szememet. Angol nyelvtanomban lapozgattam.

Éjfél körül járt, amikor a kórház portása kopogott be hozzám:

— Doktor úr, — mondta izgatottan, — a kórház előtt áll egy magánautó. A sofőr, aki sógorom, rimánkodva orvost kér... Házhoz kellene kimenni...

— A kórházat nem hagyhatom orvos nélkül. Talán itthon van valamelyik kolléga...

— Már érdeklődtem... Nincs itthon senki, benn vannak a városban...

— Van elég orvos Pesten.

— Azt mondja, már több helyen járt, sehol se talált otthon orvost... Egy ember fuldoklik... azóta talán már meg is halt.

— A kórház nem maradhat orvos nélkül. Utasítsa magánorvoshoz.

A portás nem nyugodott. Nem nagy távolságról van szó, pár perc az egész és ő kezekedik, hogy nem lesz semmi baj, csak mentsem meg a fuldokló ember életét. Dühösen kaptam fel táskámat, amelyben éppen néhány újonnan beszerzett, hosszú nőgyógyászati fogó és fecskendő volt. Elszántan mondtam:

— Gyerünk!

Szinte repült velünk az autó a néptelen, széles budai utcákon. Pár perc múlva a Vigszínház hátamögött egyik új, többemeletes bérház előtt fékezett le a sofőr.

Felrohantunk az első emeletre. A lakás ajtaja nyitva volt. Ragyogóan kivilágított, pazar szobák, égő, kristályüveges csillárok. Kisírt-szemű szobalány vezetett a nappali fényben úszó hálószobába.

— Él még az igazgató úr?... — kérdezte kifulladásán a sofőr.

Az ágyon egy erős, elhízott negyvenes férfi feküdt fuldokolva. Fel-fúj, eltorzult arca lilára vált. Olyan volt, mint a vízbefúló. Kopaszodó fejről, vastag, vérbő nyakáról patakokban csorgott a verejték. A lélegzés már szűnőben volt.

A heverőn szétzilált hajjal fiatal, ájult nő feküdt. A szobalány a kandalló mellett szipogott.

Itt nem volt veszteni való idő.

Észrevettem, hogy haldokló egyik orrnyílásából gyengén vér szivárog.

Ösztönösen cselekedtem. Még ma sem tudom pontosan, mi indított arra, hogy a beteg torkába nézzek. Erős lapoccal kifeszítettem a száját. A fényes kivilágításnak köszönhettem, hogy megláttam a gégefőre lecsúszott vattatampont. Ez az ujjnyi vastag tampon zárta el a lélegzés útját. Az egyik hosszú nőgyógyászati műszeremmel megragadtam a negyedméteres tampont és óvatosan kihúztam.

Mesterséges lélegzés alkalmazásával lassan élethez kapott a beteg, a lélegzés és a vérkeringés megindult. Az arc puffadása is fokozatosan megszűnt. A további javulás már magától jött, ahhoz nem kellett orvosi segítség.

Önagyságával nem sokat foglalkoztam. Ijedtség okozta ájulása elmúlt. Mire a férje visszanyerte hangját, ő már a tükör előtt igazgatta tornyos haját. Persze az életveszély elmúltával megjött az asszony hangja is. Elmondotta a katasztrófának indult szörnyű éjszaka történetét.

A dúsgazdag bútorgyáros és háztulajdonoson egy híres pesti orvosprofesszor orrműtétet végzett és az orrba hosszú tampont vezetett fel. Éjjel, a mély alvás következtében a vattacsomó hátra csúszott, ráfeküdt a gégefőre és ezzel teljesen elzárta a lélekzés útját. Mentől inkább akart szabadulni a fojtogató tampontól, annál mélyebbre csúszott. Ilyen súlyos műtéti hibáról azóta se hallottam. Lehet, hogy előzőleg a gyáros egy kissé be is ivott. Mindegy: megtörtént. Az életét mentettem meg. Ha csak egy percet kések, — már csak a beállott halált állapíthattam volna meg.

Persze nagy volt az öröm. Hálásan szorongatták kezemet. Kikérdeztek: ki vagyok hol dolgozom. Az asszony azonnal elkérte névkártyámat, címemet. Szinte menekülnöm kellett az ünneplés elől.

Elköszöntem.

A gyáros elérékenyülten, könnybe lábadt szemmel mondta:

— Köszönöm, doktor úr... köszönöm addig is...

Visszarobogtam a kórházba. Szédülten gondoltam a beavatkozásra: hogyan is jutott eszembe, hogy a szájába nézzek, hiszen a haldokló az agyvérzéses, szélütött ember ájulására emlékeztetett. Ilyenkor pedig az érvágás lett volna az első tennivaló. És milyen szerencsés véletlen, hogy a nőgyógyászati fogó éppen kéznél volt. Az ujjammal talán el se értem volna a tampont... No mindegy. Szerencse vagy véletlen, az ipsze életben maradt. Emberéletem mentettem.

A kórház portása már türelmetlenül várt. Elbeszélésem után dadalmas örömkítőréssel kiáltotta:

— Csakhogy sikerült!... Majd meglátja: gazdaggá teszi magát ez az ember. Többszörös milliomos.

Egész éjjel le se hunytam a szememet. Elkerült az álom. Felizgattott éjjeli kalandom, a nem mindennapi eset. Nem a várható honorárium vette el nyugalmamat, a pénz sohasem izgatott. Elgondoltam: milyen labilis az ember élete és milyen nagy szerep jut ebben a véletlennek. Ha csak egy percnyit is kések — ez az ember halott. Az isten se támasztja fel. Hát az egész emberi életet ilyen véletlenek irányítják? A gazdag ember pénzzel váltja meg életét. Ha valóban nagyobb összeget kapok tőle, egy csomó pénzt küldök nagyanyámnak, akire bizony ráfér az anyagi segítség. Kifizetem tartozásaimat, kiegyenlítem azt a harminc korona tartozásomat is, amivel egyik rokonomnak tartozom az avatás óta. Ha sikerül, kiutazom tanulmányútra Párisba, Londonba. Minden attól függ, hogy milyen összegre becsüli életét a milliomos.

A rendkívüli eset futótűzként terjedt el a kollégák között. Egyeseket a sárga irigység majd megevett. Különösen az idősebb orvosok orroltak rám. Olyan is akadt köztük, aki feljelentéssel fenyegetett, mert ügyelet alatt elhagytam a kórház területét. Szerencsére a kórház igazgatója szoros barátságban élt a gyárossal, úgy, hogy még dicséretben részesített. A portás pedig egyre öntötte az olajat a tűzre: a kollégák előtt kijelentette, hogy ilyen ügyes orvos, mint én, minden kórháznak büszkeségére válnék. Néhány privát beteghez is beajánlott... Még csak ez hiányzott. Irigyeim száma napról-napra szaporodott. A belgyógyászat öreg alorvosa csak úgy félvállról beszélt velem, amint csak tehette elgáncsolt a főorvosom előtt.

A János-kórház közös ebédlőjében megindult a vita a várható honorárium nagyságáról. A hangos bőrgyógyász kijelentette:

— Ilyen kitűnő fogást az orvos életében csak egyszer csinálhat.

— Én ismerem a gyárost, — tetet hozzá a nőgyógyász orvos, — Budapest egyik leggazdagabb embere. Annyi pénze van, hogy azt se tudja, hova tegye. A felesége a nyarat a leggdrágább fürdőhelyeken tölti, pedig gyönyörű villájuk van a Svábhegyen.

— Butának van szerencséje... — mondotta a sebészeti asszisztens — lemondóan. — Az istenfáját, nekem nincs mázlim...

Mondanom se kell, hogy a megjegyzések nem izgattak tulságosan, annyit azonban elértek, hogy elvették az — étvágyamat. Vagy talán túlzottan izgatott voltam? Nem hinném. A pénzt, amit kerestem eddig, könnyelműen ki is adtam, nem melegegett meg a zsebemben.

A tüdőosztály orvosa szeretettel fordult felém:

— Valóságos főnyereményt csináltál. Milyen nagy kölcsönre számíthatok? — tette hozzá és megsimogatott. Kollégám „pillanatnyi” pénzzavarban szenvedett.

Ez a csipkedés így ment heteken át.

Nyugtalanított a honorárium kérdése. Izgatott álmaim voltak. Álmomban ujjal akartam kiszedni a tampont, de a fuldokló leharapta az ujjamat és vérbajt kaptam. Máskor meg az érettségiről álmodtam. A kormánybiztos a felpuffadt arcú gyáros volt. Rekedt hangon mondta:

— Ön elbukott az érettségén... Nem tudta felsorolni a binominális együtthatók tulajdonságait. Elégtelen!... Hallottam a matematika tanárának éles hangját: „Meg kellett volna ezt tanulni!” — Jaj — nyögtem álmomban... Megbuktam az érettségén, sohase lesz belőlem orvos... De hiszen ott van a nagy függőpecetes orvosi diplomám a fiókomban, nincs is szükségem az érettségire. Ha igaz, hogy kész orvos vagyok, — pedig az valóság, akkor füttyölök az egész érettségire... A nagy „drukktól” izzadtan ébredtem fel.

Csáth Géza — aki akkor a Moravcsik ideg- és elmeclinikának volt gyakornoka — komolyan megharagudott, hogy még ő előtte is eltitkolom a kapott honorárium nagyságát... Pedig neki is szüksége lett volna egy kis csöndre. Magával vitt a délutáni vizitre és ügyes fogással bezárt az elmebeteg nők közé, akik mint a polipok tapadtak rám majd le tépték rólam a ruhát. Lábaikba kapaszkodtak és rimánkodva kértek, földön kúszva, hogy szabadítsam ki őket az elmebetegek közül, ők valamilyen egészségesekek, nincs semmi bajuk. Negyed óráig tartott ez az ostrom, míg végre a klinikai ápoló mentett ki az egyre izgatottabb, tébolyodott nők karmaiból.

Amikor ziláltnak, felborzolt hajjal, megtépett ruhával Csáth doktor szobájába léptem, még ki is nevetett.

— Ez volt a büntetésed — mondotta a szadisták kielégült mosolyával — te tudod mért kaptad ezt...

Kosztolányi gúnyos hangon mondta:

— Úgy látszik, az orvosi praxisis többet jövedelmez, mint az írás-

Az idő, — már negyven évvel ezelőtt is meg volt az a rossz szokása, — észrevétlenül repült. Több mint három hónap múlt el az emlékezetes éjjeli kaland óta és az én bútorgyárosom még a füle botját se mozgatta. A portástól értesültem, hogy a nyarat Swinemündében töltötte a felesége társaságában, utókúrára pedig a Tátrába rándultak ki.

— Ne féljen, doktor úr... vigasztalt a kórházi portás.

— Hát olyan félősen engem?

— Csak úgy mondom: ne féljen... Biztos pénz... Ezek a milliomosok nem sietnek a fizetéssel. Ráérnek. Nem csinálnak belőle lelkiismereti kérdést. A magunkfajta szegény ember szegényli a tartozását és már pusztá szeméremből is fizet, ha az utolsó garasát is adja oda. De ezek? A sofőrtől hallottam, hogy a gyáros elutazásuk előtt vagyont érő briliáns fülbevalókkal lepte meg a feleségét... Ccc... Dúsgazdag emberek ezek. Milliomosok. A fejedelmi honorarium csak késik, de el nem maradhat.

Szörnyen bántott az eset. Kényelmetlen volt, hiszen a kollégáim továbbra is megátalkodott tőkésnek „uzsi“-nak tartottak. Mindenki azt hitte, hogy a mesebeli összeget már felvettem és ezt eltitkolom előttük. Még a legjobb barátaim se adtak hitelt szavamnak.

Néha „véletlenül“ a bútorgyáros palotája előtt ögyelegantem, arra számítva, hátha meglátom éjszakai „hálás“ páciensemét vagy legalább a feleségét. A sétából csak annyi hasznom volt, hogy a Vígsház művészbejárója előtt közelről láthattam a színház kedvenc művészeit: Hegedűs Gyulát, Góth Sándort, Tanay Frigyest, Vendrei tatát és az ünnepezt Varsányi Irént.

Egy alkalommal, a délutáni órákban elcsiptem a kapu előtt a sofőrt. Nagyon megőrültünk egymásnak.

— Nem tudja, otthon van az igazgató úr? — kérdeztem.

— Igen... éppen most hoztam haza.

— Szeretnék vele beszélni.

Amint a lépcsőn jártam, lépteim nyomán hallottam a milliomos hangját:

— Köszönöm addig is... Köszönöm addig is.

A bóbítás szobalány azonnal megismert.

A gyáros dolgozószobájában fogadott. Révedező tekintettel nézett rám, ismeretlenre. Most vettem észre: az egyik szeme hályogos és vörös.

— Parancsol fiatalember? — kérdezte erőltetett udvariassággal — mit óhajt? — és erősen hunyorgott.

Részletre csináltatott, mértékre szabott sötétszürke öltöny volt rajtam. Semmiesetre se festettem úgy, mint egy — kéregető.

— Nem ismer?

— Nem... Fogalmam sincs.

— Szóval nem ismer.

— De igen... igen... a hangja... olyan ismerős...

— Persze, hiszen éjszaka találkoztunk, akkor is rövid időre.

— Ah... ah... az én doktorkám! Igen... igen... most már emlékezem. Foglaljon helyet fiatal barátom... Parancsol egy feketét?... Tessék szivar, cigaretta, hogy van, hogy van?...

És beszélt összevissza mindenről, csak arról nem, ami engem érdekelt. Egyiptomi cigarettával kínál meg, a szobalány elébeem tette a feketekávéját. A gyáros sajnálkozását fejezte ki, hogy a felesége nincs itthon a szabónőnél jár. Szórja a pénzt... Ezek az asszonyok...

— Apropos, doktorkám, ön nőtlen?

— Nőtlen.

— És szegény ember?

— A keresetemből élek.

— Nahát akkor azt tanácsolom, fiatalember, hogy ne nősüljön meg, mert a nőülés nem szegény embernek való.

Újabb szóáradat: milyen nagy vagyont költött a feleségére és a nyaralásra.

Felállottam. Cigarettaimat a hamutartóba fojtottam:

— Megyek. Örülök, hogy igazgató úr viruló egészségnak örvend.

— Egészség? Dehogy is... Sokat köhögök... Azt hiszem, ez az átkozott preparált-dohány...

— Ajánlom magamat.

A gyáros a fejéhez kapott:

— Hohó, doktorkám! De hiszen én még tartozom önnek... Még nem egyenlítettem ki a számlámat...

Pénztárcája után nyult:

— Mennyit tesz ki az ön számlája? Éppen ideje, hogy kiegyenlítssem... Kérem a számláját...

— Számla? Micsoda számla?...

— Hát az éjjeli vizitről... Úgy tudom, egy látogatás volt... — és duzzadt pénztárcáját párnás ujjai között tartotta. — Nos doktor úr, mennyi a taksája?

Elképedve állottam előtte és nagyon furcsán nézhettem rá, mert tovább magyarázkodott:

— Úgy értem, mennyi az éjjeli szabvány. Tudtommal a nappali vizit duplája... Ugyebár? Nemde?... Nos, mennyivel tartozom? Adós fizess. Hehehe... Nem igaz? Nos?

Szinte megnémultan álltam a kövér milliomos előtt. Egyre a vörös hályogos hunyorgó szemét néztem. A fejembe ötlött: milyen kár, hogy nem hagytam elpusztulni, milyen kár, hogy kihúztam a tampont a gégéméről. Milyen könnyen beszél, most van elég levegője.

— Ön talán tréfálkozik a taksával? — kérdeztem élesen.

— Egész komolyan fizetni akarok... Hehehe... igaz, hogy nem volt sok dolga velem, csak egy pillanat, amíg kihúzta azt az átkozott tampont, de hát ezt sem kívánhatom elvégre ingyen...

— Ön nem tartozik semmivel! — és minden szót hangsúlyoztam.
— Nem... Azt nem fogadhatom el, — mondta és zsebe mélyébe süllyesztette pénztárcáját... Húsz koronát gondoltam...

— Ön nem tartozik semmivel, — ismétetem határozottan. A gyáros vállat vont:

— Furcsa ember... Nem fogadja el a pénzt... húsz koronát. De ha nem kell, úgy is jó, de megjósolom, hogy ön egész életén át szegény marad.

Kifordultam az ajtón. Lángolt az arcom.

A szobalány csodálkozva nézett rám.

Szédülten támolyogtam le a márványlépcsőkön.

A gyáros még ma is adósom az éjféλι életmentésért, de jóslata bevált: egész életemen át szegény maradtam.

Farkas Béla festménye